

Cuprins

Abrevieri.....	5
CAPITOLUL I. PROCESUL CIVIL. NORME. PRINCIPII.....	7
1.1. Procesul civil – mijloc de realizare a justiției.....	7
1.2. Normele dreptului procesual civil.....	8
1.2.1. Caracterele dreptului procesual civil.....	8
1.2.2. Normele dreptului procesual civil.....	9
1.3. Principiile fundamentale ale procesului civil.....	11
CAPITOLUL II. ACȚIUNEA CIVILĂ.....	28
2.1. Procesul civil.....	28
2.2. Fazele și etapele procesului civil.....	28
2.3. Elementele acțiunii civile.....	30
2.4. Condițiile de exercitare ale acțiunii civile.....	32
2.4.1. Reglementare.....	32
2.4.2. Capacitatea procesuală.....	32
2.4.2.1. Capacitatea procesuală de folosință.....	33
2.4.2.2. Capacitatea procesuală de exercițiu.....	33
2.4.3. Calitatea procesuală.....	35
2.4.3.1. Justificarea calității procesuale.....	35
2.4.3.2. Transmiterea calității procesuale.....	36
2.4.3.3. Sancțiunea lipsei calității procesuale.....	38
2.4.4. Formularea unei pretenții (afirmarea unui drept).....	39
2.4.5. Interesul.....	40
2.4.5.1. Noțiune. Particularități.....	40
2.4.5.2. Condițiile interesului.....	40
2.5. Clasificarea acțiunilor civile.....	41
2.5.1. Clasificarea acțiunilor în funcție de scopul material urmărit de reclamant.....	41
2.5.2. Clasificarea acțiunilor în funcție de natura dreptului care se valorifică prin acțiune.....	42
2.5.3. Clasificarea acțiunilor în funcție de calea procedurală aleasă de parte pentru valorificarea dreptului său.....	43
CAPITOLUL III. PARTICIPANȚII LA PROCESUL CIVIL.....	45
3.1. Instanța de judecată.....	45
3.1.1. Incidente privind compunerea și constituirea instanței.....	46
3.1.1.1. Compunerea instanței.....	46
3.1.1.2. Constituirea instanței.....	47

3.1.2. Incompatibilitatea – cazuri de incompatibilitate absolută	47
3.1.3. Abținerea.....	51
3.1.4. Recuzarea.....	52
3.1.5. Procedura de soluționare a abținerii sau a recuzării.....	52
3.2. Formele participării procurorului la procesul civil	54
3.2.1. Pornirea procesului civil – art. 92 alin. (1)	54
3.2.2. Participarea la judecata procesului civil – art. 92 alin. (2) și (3)	55
3.2.3. Exercițarea căilor de atac – art. 92 alin. (4).....	56
3.2.4. Cererea de punere în executare a hotărârilor judecătorești – art. 92 alin. (5).....	56
3.3. Părțile.....	57
3.3.1. Noțiune. Particularități.....	57
3.3.2. Coparticiparea procesuală.....	57
3.3.3. Efectele coparticipării procesuale	58
3.4. Reprezentarea părților.....	59
3.4.1. Reprezentarea convențională a persoanelor fizice	60
3.4.2. Reprezentarea convențională a persoanelor juridice.....	62
3.4.3. Lipsa dovezii calității de reprezentant	62
CAPITOLUL IV. PARTICIPAREA TERȚILOR ÎN PROCESUL CIVIL.....	63
4.1. Intervenția în procesul civil	63
4.2. Intervenția voluntară.....	63
4.2.1. Intervenția principală	64
4.2.2. Intervenția accesorie	65
4.2.3. Procedura de soluționare a cererii de intervenție	66
4.2.3.1. Depunerea cererii de intervenție	66
4.2.3.2. Comunicarea cererii de intervenție	67
4.2.3.3. Încuviințarea în principiu a intervenției.....	67
4.2.3.4. Judecarea cererii de intervenție.....	68
4.2.3.5. Efectele intervenției.....	69
4.3. Intervenția forțată.....	70
4.3.1. Cererea de chemare în judecată a altor persoane	70
4.3.2. Cererea de chemare în garanție.....	71
4.3.3. Arătarea titularului dreptului	74
4.3.4. Introducerea forțată în cauză, din oficiu, a altor persoane	75
CAPITOLUL V. COMPETENȚA INSTANȚELOR DE JUDECATĂ.....	78
5.1. Noțiune. Clasificarea competenței.....	78
5.2. Competența materială a judecătoriei.....	79
5.3. Competența materială a tribunalului.....	81
5.4. Competența materială a curții de apel.....	82
5.5. Competența materială a ICCJ	83
5.5.1. Recursul în interesul legii	83

5.5.2. Pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unor chestiuni de drept	84
5.6. Prorogarea de competență.....	85
5.6.1. Prorogarea legală de competență	85
5.6.2. Prorogarea judecătorească de competență	86
5.6.3. Prorogarea convențională de competență	86
5.7. Conflictele de competență	87
5.8. Excepția de necompetență	90
5.9. Determinarea competenței după valoarea obiectului cererii.....	92
5.10. Competența teritorială	94
5.10.1. Competența teritorială de drept comun.....	94
5.10.2. Competența teritorială alternativă (facultativă)	95
5.10.3. Competența teritorială exclusivă (excepțională).....	98

CAPITOLUL VI. ACTELE DE PROCEDURĂ ȘI TERMENELE

PROCEDURALE	99
6.2. Condiții pentru întocmirea actelor de procedură	100
6.3. Noțiunea și clasificarea termenelor procedurale.....	101
6.4. Modul de calcul	101
6.5. Sancțiuni pentru nerespectarea condițiilor privitoare la actele de procedură și a termenelor procedurale (nulitatea și decăderea)	104
6.5.1. Nulitatea actului de procedură	104
6.5.1.1. Invocarea și efectele nulității	105
6.5.2. Decăderea	107
6.5.3. Repunerea în termen	112

CAPITOLUL VII. JUDECATA ÎN FAȚA PRIMEI INSTANȚE. ETAPA

SCRISĂ	115
7.1. Proceduri prealabile sesizării instanței	115
7.1.1. Procedura prealabilă în contencios administrativ	116
7.1.2. Procedura ședinței de informare privind medierea	116
7.1.3. Procedura somației în cazul ordonanței de plată	117
7.2. Sesizarea instanței de judecată. Cererea de chemare în judecată.....	118
7.2.1. Înregistrarea și repartizarea cererii de chemare în judecată.....	120
7.2.2. Timbrarea cererii de chemare în judecată.....	121
7.2.3. Verificarea și regularizarea cererii de chemare în judecată.....	123
7.2.4. Regularizarea în situații speciale	127
7.2.5. Fixarea primului termen de judecată	131
7.2.6. Modificarea cererii de chemare în judecată	132
7.3. Întâmpinarea	133
7.4. Cererea reconvențională	135
7.5. Citarea și comunicarea actelor de procedură	137
7.5.1. Cazuri în care nu se impune citarea părților	138
7.5.2. Conținutul citației	142

7.5.3. Locul citării.....	143
7.5.4. Citarea prin publicitate	145
7.5.5. Înmânarea citațiilor și a actelor de procedură.....	146
7.5.6. Afișarea citației și a actelor de procedură.....	147
7.5.7. Data îndeplinirii procedurii.....	148
7.5.8. Comunicarea directă a actelor de procedură după sesizarea instanței	148
7.5.9. Termenul în cunoștință	149
CAPITOLUL VIII. ETAPA CERCETĂRII JUDECĂTOREȘTI	150
8.1. Ședința de judecată	150
8.1.1. Activități premergătoare ședinței de judecată.....	150
8.1.2. Activități în timpul ședinței de judecată	151
8.1.2.1. Atribuțiile președintelui completului de judecată.....	154
8.1.2.2. Amânarea cauzelor	155
8.1.3. Activități ulterioare ședinței de judecată	156
8.2. Primul termen de judecată	157
8.3. Încheierile de ședință	159
8.4. Cercetarea procesului.....	160
8.4.1. Scopul și conținutul cercetării procesului	160
8.4.2. Estimarea duratei cercetării procesului.....	163
8.4.3. Terminarea cercetării procesului	164
8.5. Excepțiile procesuale.....	164
CAPITOLUL IX. PROBELE	167
9.1. Noțiune și clasificare	167
9.2. Obiectul și sarcina probei	168
9.3. Reguli comune privind admisibilitatea, administrarea și aprecierea probelor.....	171
9.3.1. Propunerea probelor.....	171
9.3.2. Admisibilitatea probelor	172
9.3.3. Încuviințarea probelor.....	172
9.3.4. Administrarea probelor.....	173
9.4. Asigurarea dovezilor.....	174
9.5. Dovada cu înscrisuri	175
9.5.1. Noțiuni generale. Clasificare	175
9.5.2. Înscrisul autentic.....	176
9.5.3. Înscrisul sub semnătură privată.....	177
9.5.4. Înscrisul pe suport informatic	178
9.5.5. Înscrisul în formă electronică	178
9.5.6. Alte înscrisuri.....	179
9.5.7. Începutul de dovadă scrisă.....	180
9.5.8. Administrarea probei cu înscrisuri.....	181
9.5.9. Verificarea înscrisurilor.....	183
9.6. Proba cu martori	184

9.6.1. Admisibilitatea probei cu martori	184
9.6.2. Administrarea probei cu martori	186
9.7. Interogatoriul părților	190
9.8. Proba cu expertiza	193
9.8.1. Admisibilitatea expertizei	193
9.8.2. Încuviințarea și numirea expertului	194
9.8.3. Efectuarea raportului de expertiză	196
9.9. Prezumțiile	198
9.10. Mijloacele materiale de probă	200
9.11. Cercetarea la fața locului	200
9.12. Administrarea probelor de către avocați	201
CAPITOLUL X. INCIDENTE ÎN DESFĂȘURAREA PROCESULUI CIVIL	205
10.1. Suspendarea judecății. Forme. Procedură. Efecte	205
10.1.1. Suspendarea voluntară	206
10.1.2. Suspendarea de drept	208
10.1.3. Suspendarea facultativă	209
10.2. Perimarea	210
10.3. Actele procesuale de dispoziție în procesul civil	211
10.3.1. Renunțarea la judecată	212
10.3.2. Renunțarea la dreptul subiectiv dedus judecății	214
10.3.3. Achiesarea	214
10.3.4. Tranzacția judiciară	216
CAPITOLUL XI. DELIBERAREA ȘI PRONUȚAREA ÎN CADRUL PROCESULUI CIVIL	218
11.1. Dezbateră în fond a procesului	218
11.2. Deliberarea	219
11.3. Judecata în complet de divergență	220
11.4. Pronunțarea hotărârii	222
CAPITOLUL XII. HOTĂRÂREA JUDECĂTOREASCĂ	223
12.1. Denumirea, întocmirea și comunicarea hotărârii	223
12.1.1. Denumirea și clasificarea hotărârilor judecătorești	223
12.1.2. Întocmirea hotărârii	224
12.1.3. Comunicarea hotărârii	225
12.2. Conținutul hotărârii	225
12.3. Efectele hotărârii judecătorești	227
12.3.1. Dezinvestirea instanței	227
12.3.2. Autoritatea de lucru judecat	228
12.3.3. Puterea executorie	230
12.3.4. Forța probantă	231
12.3.5. Obligativitatea și opozabilitatea hotărârii	231
12.3.6. Caracterul declarativ	231

12.4. Îndreptarea, lămurirea și completarea hotărârii	231
12.4.1. Îndreptarea hotărârii.....	231
12.4.2. Lămurirea hotărârii și înlăturarea dispozițiilor contradictorii.....	232
12.4.3. Completarea hotărârii	232
12.5. Executarea provizorie	233
12.5.1. Executarea provizorie de drept	233
12.5.2. Executarea provizorie judecătorească.....	233
12.5.3. Suspendarea executării provizorii.....	234
12.6. Cheltuielile de judecată.....	234
GRILE	238
RĂSPUNSURI	256
BIBLIOGRAFIE	258

Gabriel Adrian NĂSUI

**DREPT PROCESUAL CIVIL.
PARTEA GENERALĂ
CURS UNIVERSITAR**

Universul Juridic
București
-2017-

Capitolul I

PROCESUL CIVIL. NORME. PRINCIPII

1.1. Procesul civil – mijloc de realizare a justiției

Procesul civil constituie un mijloc de apărare atât pentru reclamantul al cărui drept se consolidează prin admiterea, în mod definitiv, a cererii sale, cât și pentru pârâtul căruia i se oferă posibilitatea să se opună pretențiilor adversarului, iar dacă dovedește lipsa de temeinicie a acestora, prin respingerea cererii reclamantului își va consolida el situația juridică premergătoare conflictului.

Procedura civilă conține regulile după care se desfășoară judecata și executarea silită, regulile ce guvernează organizarea judecătorească și competența instanțelor judecătorești și arată condițiile în care o persoană poate obține recunoașterea sau stabilirea drepturilor și intereselor sale legitime. Procesul trebuie pornit de acea persoană care pretinde că i s-a încălcat sau nesocotit dreptul subiectiv civil ori care nu își poate realiza interesul decât pe calea justiției¹. Această persoană poartă denumirea de *reclamant*, iar cel împotriva căruia acționează pentru valorificarea dreptului său se numește *pârât*. Reclamantul formulează cerere de chemare în judecată prin care urmărește valorificarea drepturilor sau intereselor sale, iar pârâtul răspunde la pretențiile reclamantului formulând întâmpinare. Atunci când și pârâtul are pretenții proprii față de reclamant, formulează cerere reconvențională.

Trebuie precizat că, în cazuri anume prevăzute de lege, procesul civil poate fi pornit și de alte persoane sau organe decât cel ce se pretinde titularul dreptului ori al interesului încălcat. Astfel, potrivit art. 37 C. pr. civ., în cazurile și condițiile prevăzute exclusiv prin lege, se pot introduce cereri sau se pot formula apărări și de persoane, organizații, instituții sau autorități, care, fără a justifica un interes personal, acționează pentru apărarea drepturilor ori intereselor legitime ale unor persoane aflate în situații speciale sau, după caz, în scopul ocrotirii unui interes de grup ori general. De asemenea, potrivit art. 92 C. pr. civ., procurorul poate porni acțiunea civilă ori de câte ori este necesar pentru apărarea drepturilor și intereselor legitime ale minorilor, persoanelor puse sub interdicție sau ale celor dispărute, precum și în alte cazuri expres prevăzute de lege.

Putem defini *procesul civil* ca fiind activitatea desfășurată de către instanță, părți sau organele care participă la înfăptuirea justiției, în vederea realizării sau stabilirii drepturilor și intereselor civile deduse judecății și a executării silite a hotărârilor judecătorești sau a altor titluri executorii, conform procedurii prevăzute de lege².

Procesul civil parcurge două faze: judecata (*cognitio*) și executarea silită (*executio*). Prima fază este declanșată prin formularea cererii de chemare în judecată și se finalizează la rămânerea definitivă a hotărârii pronunțate. Faza executării silite presupune punerea în

---

¹ V.M. Ciobanu, Tr.C. Briciu, C.C. Dinu, *Drept procesual civil. Drept execuțional civil. Arbitraj*, Ed. Național, București, 2013, p. 30.

² V.M. Ciobanu, Tr.C. Briciu, C.C. Dinu, *op. cit.*, p. 39.

executare a titlurilor executorii, în măsura în care debitorul nu își execută de bunăvoie obligațiile. Această fază este declanșată de cererea de executare silită formulată de către creditor și este epuizată după încasarea creanței și închiderea procedurii execuționale.

Faza judecătii, la rândul său, cuprinde mai multe etape: *etapa scrisă*, în care părțile își fac cunoscute reciproc pretențiile și apărările, precum și probele ce se doresc a fi administrate – prin intermediul cererii de chemare în judecată, al întâmpinării și al cererii reconvenționale și, respectiv, prin răspunsul la întâmpinare. Urmează apoi etapa cercetării procesului, care, până la data de 1 ianuarie 2017, se va desfășura în ședință publică. Ulterior acestei date, această etapă se va desfășura în camera de consiliu. După aceea se trece la etapa dezbaterilor în fond a procesului, care se derulează (de regulă) în ședința de judecată. După închiderea dezbaterilor urmează etapa deliberării și a pronunțării hotărârii. Prin epuizarea acestor etape se finalizează judecata în primă instanță. Partea nemulțumită de hotărârea pronunțată poate declara apel împotriva hotărârii, cale ordinară de atac care provoacă o nouă judecată în fond. Prin soluționarea apelului, hotărârea primei instanțe devine executorie și (de regulă) definitivă. Numai în cazurile expres prevăzute de lege hotărârile primei instanțe pot fi atacate doar cu recurs, iar cele ale instanței de apel și cu recurs.

1.2. Normele dreptului procesual civil

1.2.1. Caracterele dreptului procesual civil

În doctrină au fost recunoscute următoarele caractere ale dreptului procesual civil¹:

a) caracterul sancționator – garantează eficacitatea și respectarea normelor de drept material care consacră aceste drepturi;

b) caracterul reglementar (normativ) – normele dreptului procesual civil sunt înscrise în Constituție, în Codul de procedură civilă și în legi speciale, iar judecătorul și părțile trebuie să se supună acestora pentru chiar valabilitatea actului de procedură săvârșit.

Regulile procedurii civile interesează funcționarea serviciului public al justiției și de aceea se poate spune că, în general, au un caracter de ordine publică. Ele se impun judecătorului și părților, și numai în cazurile anume prevăzute ori atunci când ocrotesc doar un interes particular, este permis să se deroge de la acestea;

c) caracterul formalist – formalismul dreptului procesual civil este dat de faptul că actele de procedură sunt supuse unor condiții de formă și unor termene.

Formalismul este inevitabil, însă el nu prezintă numai inconveniente. Formele prescrite sunt o garanție pentru protejarea intereselor justițiabililor împotriva manevrelor unui adversar de rea-credință, dar și împotriva arbitrariului judecătorului²;

d) caracterul de drept comun – dreptul procesual civil, reglementat prin Codul de procedură civilă, constituie dreptul comun al procedurii de judecată, el aplicându-se oricărui litigiu pentru care nu este prevăzută o procedură specială.

---

¹ V.M. Ciobanu, *Tratat teoretic și practic de procedură civilă*, vol. I, *Teoria generală*, Ed. Național, București, 1996, p. 9; E. Herovanu, *Principiile procedurii judiciare*, vol. I, Institutul de Arte Grafice „Lupta”, București, 1932, p. 6.

² M. Tăbărcă, *Drept procesual civil*, vol. I, *Teoria generală*, Ed. Universul Juridic, București, 2013, p. 9.

1.2.2. Normele dreptului procesual civil

Norma juridică este o regulă de conduită, instituită de puterea publică sau recunoscută de aceasta, a cărei respectare este asigurată, la nevoie, prin forța coercitivă a statului. În doctrină au fost propuse mai multe criterii de clasificare a normelor dreptului procesual civil.

A. În funcție de **obiect**, normele de drept procesual civil se împart în norme de organizare judecătorească, norme de competență și norme de procedură propriu-zisă.

Normele de organizare judiciară au ca obiect determinarea instanțelor judecătorești și a parchetelor de pe lângă acestea, statutul magistraților, cu privire la care se cercetează numirea și avansarea în funcție, drepturile și îndatoririle magistraților, răspunderea disciplinară a acestora, compunerea și constituirea completelor de judecată, iar, legat de acestea, incompatibilitatea, abținerea și recuzarea.

Cele mai multe norme din această categorie se regăsesc în Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară¹, precum și în Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor². Norme de organizare judiciară cuprinde însă și Codul de procedură civilă, care reglementează incompatibilitatea, abținerea și recuzarea.

Sediul principal al *normelor de competență* este Titlul III din Cartea I a Codului de procedură civilă. Norme de competență pot fi întâlnite și în legi speciale³. Acestea au ca obiect delimitarea atribuțiilor recunoscute, alături de instanțele judecătorești, și altor organe cu activitate jurisdicțională ori partajarea competenței între instanțele judecătorești de grad diferit, precum și între instanțele de același grad.

Normele de procedură propriu-zisă au ca obiect modul de judecată a pricinilor civile și de punere în executare a titlurilor executorii. Sediul principal al acestor norme este Codul de procedură civilă. În literatura de specialitate, normele de procedură propriu-zisă sunt împărțite în norme de procedură contencioasă, norme de procedură necontencioasă și norme de executare silită.

Clasificarea normelor de procedură în funcție de obiectul lor de reglementare prezintă importanță atunci când apare un conflict în timp al normelor de drept procesual, precum și datorită consecințelor ce decurg dintr-o anumită calificare a unei norme procesuale, atunci când se pune problema utilizării unor mijloace procesuale pentru valorificarea normei respective.

Regula este că normele de organizare judecătorească sunt, în principiu, de imediată aplicare, de vreme ce sunt legi de interes general. În schimb, normele de procedură vor continua să guverneze litigiile începute când normele erau în vigoare, chiar dacă în cursul derulării litigiului aceste norme au fost abrogate sau modificate. Este posibil însă ca legea nouă de procedură să fie de imediată aplicare, însă numai pentru ipoteza prevăzută de

---

¹ Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară, republicată, cu modificările și completările ulterioare, a fost publicată în M. Of. nr. 827 din 13 septembrie 2005.

² Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, republicată, cu modificările și completările ulterioare a fost publicată în M. Of. nr. 826 din 13 septembrie 2005.

³ Cu titlu de exemplu, amintim: Legea nr. 554/2004 a contenciosului administrativ; O.U.G. nr. 34/2006 privind atribuirea contractelor de achiziție publică, a contractelor de concesiune de lucrări publice și a contractelor de concesiune de servicii, abrogată; Legea nr. 85/2006 privind procedura insolvenței, abrogată; O.G. nr. 92/2003 privind Codul de procedură fiscală, abrogată.